

KAHRAMANMARAŞ İSTİKLAL ÜNİVERSİTESİ PSIKOLOJİ DERGİSİ

1990 ile 2000 Yılları Arasında Yapılan Okul Konsültasyonu Konulu Çalışmalar: Meta-Sentez Çalışması

Studies on School Consultation Conducted Between 1990 and 2000: A Meta-Synthesis Study

Ramazan KAYGUSUZ¹

Makale Türü: Derleme

Başvuru Tarihi: 20 Aralık 2023

Kabul Tarihi: 13 Mart 2024

Makaleye Atıf Yapmak için: Kaygusuz, R. (2024). 1990 ile 2000 yılları arasında yapılan okul konsültasyonu konulu çalışmalar: Meta-sentez çalışması. *Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Psikoloji Dergisi (KIÜ)*, 2(1), 18-40.

ÖZET: Bu meta-sentez çalışmasının amacı alanyazında okul konsültasyonu ile ilgili yapılmış olan çalışmaları incelemektir. Bu amaç doğrultusunda 1990 ve 2000 yılları arasında yer alan toplamda 20 makale amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiş ve analiz edilmiştir. Makalelere Google Akademik, Sage Journals ve Taylor & Francis Online veri tabanlarından erişilmiştir. Bu meta-senteze dahil edilen araştırmalar deneysel, yarı deneysel, vaka çalışmaları ve ilişkisel tarama çalışmaları olarak sınıflandırılmıştır. Bu meta-sentez çalışması kapsamına dahil edilen araştırmalardan ulaşılan veriler araştırmaların örnekleme, yöntemleri, konsültasyon modelleri, temel konu başlıkları, veri toplama araçları ve araştırma bulguları başlıkları altında değerlendirilmiştir. Ayrıca alt temalar ve konsültasyon çalışmalarının etkililiği ile ilgili olabilecek değişkenler dahil edilmiştir. Bulgular, okullarda uygulanan konsültasyon hizmetlerinin daha çok davranışsal konsültasyon modeline dayalı olup, konsültasyonun genel olarak katılımcılar için fayda sağladığına işaret etmektedir. Çalışmalarda konsültasyon sürecinin iş birliği içinde ilerletilmesinin, süreçte performans geribildirimleri sunulmasının, konsültasyonun bireysel ihtiyaçlara ve çevreye göre düzenlenmesinin, takip ve etkililik çalışmaları ile konsültasyon eğitimlerinin önemi vurgulanmıştır.

Anahtar sözcükler: Konsültasyon, konsültasyon modelleri, meta-sentez

¹ Sorumlu Yazar, Arş. Gör., Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, pskramazan1@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8394-213X

ABSTRACT: *The aim of this meta-synthesis is to examine the studies conducted on school consultation. For this purpose, a total of 20 articles between 1990 and 2000 were selected and analyzed through purposive sampling method. The articles were accessed from Google Scholar, Sage Journals, and Taylor & Francis Online databases. The research included in this meta-synthesis has been classified as experimental, quasi-experimental, case studies (n=19) and survey studies (n=1). Within the scope of this meta-synthesis, the data were evaluated under the headings of the “samples of the studies”, “methods”, “consultation models”, “main topics”, “data collection tools”, and “research findings”. In addition, the subthemes and variables that may be related to the effectiveness of consultation studies were included. According to the findings, consultation services implemented in schools are mostly based on behavioral consultation models, and it is generally understood that consultation is helpful for participants. The importance of progressing the consultation process collaboratively, providing performance feedback during the process, tailoring consultation to individual needs and environments, and the importance of follow-up and effectiveness studies and consultation training were emphasized in the studies.*

Keywords: *Counsultation, counsultation models, meta-syntesis*

1. GİRİŞ

Wagner (2000) konsültasyonu, sistemin ve sistemle ilişkili yapıların işleyişine yardım etmek için kurulmuş, iş birliğine dayanan, gönüllü ve denetleyici olmayan bir yaklaşım olarak tanımlamıştır. Lambert (1974)'e göre, okul temelli konsültasyon öğretmen ve okul ruh sağlığı alanından bir çalışanın etkileşimini ifade etmektedir. Okul temelli konsültasyon öğrencilere sunulan dolaylı bir yardım hizmetidir ve bu hizmet aracılığıyla öğretmenin sınıf içindeki bir soruna çözüm bulması öğrencinin probleminin çözümünü kolaylaştırır. Okul temelli yaklaşım ruh sağlığı çalışanın öğrenci hakkında tuttuğu raporlarla birlikte yürütülebilir ve konsültasyon, öğretmenin sınıftaki bir uygulama hakkında genel bir soru sormasıyla ya da öğrenci yönlendirmesini takip eden ilk görüşmeden sonra başlayabilir. Danışman ve konsültasyonu sunan kişi karşılıklı ve sistematik bir problem çözme sürecine girerler. Danışmanın amaçları hem önleyici hem de iyileştiricidir. Danışman ve konsültasyonu sunan kişi arasındaki ilişki meslektaş dayanışması, koordine edilmiş güç statüsü, gönüllü katılım ve gizlilik ilkeleri ile belirlenir (Gutkin ve Curtis, 2009; Zins ve Erchul, 2002; Zins ve ark., 1993, akt. Erchul, 2011).

Lambert (1974)'e göre okul konsültasyonunun amacı öğrencilerin ve/veya öğretmenlerin davranışlarını değiştirmektir. Konsültasyonun sonuçları için sorumluluk hem öğretmende hem de danışmanda olabilir ve aradaki ilişki gönüllü ya da mecburi olabilir. Okul temelli konsültasyonun diğer amaçları öğretmenlere okul programı hazırlamada gelişimsel ihtiyaçlarına uyum sağlama konusunda yardım etmek, öğrencilerin davranışlarını değerlendirmede daha objektif bir bakış açısı sunmak, danışanla ilgilenirken stres düzeyini kontrol etmek ve danışanların eğitimsel ihtiyaçlarına cevap vermede farklı davranış seçenekleri sunmak olarak sıralanabilir. Geleneksel konsültasyon yaklaşımlarında konsültasyonu sunan kişi konsültasyonu başlatırken daha güncel yaklaşımlarda hem danışman hem konsültasyonu sunan kişi konsültasyonu birlikte başlatabilmektedirler. Geleneksel yaklaşımda konsültasyonu sunan kişinin, danışmanın vereceği yardımı kabul etme ya da reddetme hakkı çok daha fazlayken, daha güncel yaklaşımda bu hakları oldukça kısıtlıdır (Brown ve ark., 2011; Erchul ve Martens, 2010, akt. Erchul, 2011). West ve Idol (1987) konsültasyon uygulamalarının geçmişinde yer alan bu tarz değişimlere rağmen birçok konsültasyon modelinin danışan, konsültasyonu sunan kişi ve danışmandan oluşan üçlü modele dayandığını belirtmişlerdir. Bu üçlü modele göre, danışmanlar direkt olarak öğretmenler gibi konsültasyonu sunan kişi ile çalışırlar ve bu kişi de direkt olarak danışanlarla, yani öğrencilerle etkileşime girer. Genel olarak hem konsültasyonu sunan kişinin hem de danışanın değişimini içerecek şekilde konsültasyon sürecinin etkileşimli olduğu kabul edilmektedir.

Medway ve Forman (1980), bireysel konsültasyon yaklaşımları arasında en çok kullanılan iki yaklaşımın Ruh Sağlığı Konsültasyon Modeli (Süreç Konsültasyonu Modeli) ve Davranışsal Konsültasyon Modeli olduğunu belirtmişlerdir. Davranışsal Konsültasyon Modeli Watson ve Skinner'in geleneksel davranışçı geleneğinden ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu model sosyal öğrenme teorilerinden de etkilenmiştir. Davranışsal konsültasyon, konsültasyon ilişkisinde ve problem çözme aşamasında pekiştirme ilkelerinin kullanımını içerir. Medway ve Forman'a (1980) göre, davranışsal yaklaşımı

benimseyen danışmanlar daha çok yönlendirmeci ve süpervizör rolü benimsemektedirler. Davranışsal konsültasyonda danışanların problemleri davranışlarını devam ettiren pekiştiricileri tanımlama, daha uygun davranışların pekiştirilmesini sağlama ve direkt gözlem yoluyla sonuçları değerlendirme gibi müdahale teknikleri yer alır. Alanyazın incelendiğinde Davranışsal Konsültasyon Modeli'nin yanı sıra Bütünleşik Davranışsal Konsültasyon Modeli'nin de uygulandığı görülmektedir. Sheridan (1997)'a göre, bu yaklaşım geleneksel davranışsal konsültasyonun kuramsal ve pratik bir uzantısıdır. Bu yaklaşımda danışman öğretmen ya da ebeveyn ile eş zamanlı ya da aynı doğrultudaki bir yaklaşımdan ziyade bağımsız olarak çalışabilmektedirler. Model, sistemik etkiler (ev, okul ve diğerleri) ve fonksiyonel etkiler (bağlam, neden olan etkenler ve sonuçlar) gibi durumlara işaret eden eko-sistemlerin ve davranışsal teorilerin bütünleştirilmesine dayanır. Alanda sıkça kullanılan bir diğer model Ruh Sağlığı Konsültasyon Modeli'dir. Caplan (1970)'ın yazıları ile ilişkilendirilen bu model büyük ölçüde danışanın kendi kişilik dinamikleri hakkında farkındalığa ulaşmasını hedefleyen danışan merkezli yaklaşımlara dayanır. Bu modeli benimseyen danışmanlar danışanların becerilerini geliştirmede onların duygularını yansıtma, çabalarını destekleme ve sorunlarını netliğe kavuşturma gibi yaklaşımlara odaklanırlar (Caplan, 1970, akt. Medway ve Forman, 1980). Caplan ve arkadaşlarına (1963) göre Ruh Sağlığı Konsültasyon Modeli'nde konsültasyonun yapıldığı ekolojik çevrenin farkında olarak konsültasyonun gelişimine rehberlik etmek önemlidir. Model tüm konsültasyon aşamalarının açık ve net olması, zorlayıcı olmaması, konsültasyonu sunan kişiyi merkeze alması ve çözüm odaklı olması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Konsültasyon modelleri arasında yaygın olarak kullanılan bir diğer model de Danışan Merkezli Konsültasyon Modeli'dir. Newman ve Ingraham (2016) danışan merkezli konsültasyonun parametrelerden ziyade konsültasyon sürecini vurguladığını belirtmektedirler. Danışan merkezli yaklaşım hiyerarşik ve tanılayıcı olmayan yardım etme ilişkisidir. Hem danışmanın hem de danışanın çalışma ortamına uygun olan iyi oluş, gelişim, kişiler arası ve organizasyonel etkililik hakkında elde edilen bilgileri seçmesi ve yeniden çerçevelemesi esastır. Bu yaklaşımda danışanın elde ettiği sonuçlar danışmandan ziyade danışanın sorumluluğundadır. Newman ve Ingraham hangi model olursa olsun ilişkilerin konsültasyonun temeli olduğunu ifade etmektedirler. Ancak ilişkilerin doğası danışan merkezli yaklaşımda diğer yaklaşımlardan farklıdır. Bu model etkili problem çözmenin gerekliliği olarak danışanın kaynaklarını anlamaya ve bunlara dikkat vermeye odaklanır. Konsültasyon modelleri arasında en çok yararlanılan modellerden biri de grup konsültasyonlarıdır. Gill ve Monsen (1995) tarafından açıklanan yaklaşım belli bir grup ortamında problem analizi çerçevesini uygulayan öğretmenlerin birbirlerine destek olmalarını içerir. Bu yaklaşım dört aşama içerir. Bu aşamalardan ilki gerekli bilgileri toplama yoluyla okuldaki kaynakların değerlendirilmesidir. Bu aşamadan sonra elde edilen bulgular tüm okul personeli ile paylaşılır. İkinci aşama problem analizi çerçevesini davranış yönetimi müdahale becerilerini geliştirmeye odaklama aşamasıdır. Üçüncü ve en önemli aşama ise danışmanla öğretmenlerin haftalık düzenli olarak görüşmelerini içeren aşamadır. Bu görüşmeler sırasında

öğretmenlerin birbirlerini açık ve dürüst bir ortamda desteklemeleri için cesaretlendirmeleri söz konusudur. Bu aşamada öğretmenlerin sorunla ilgili olarak kişisel gözlemlerini paylaşmaları beklenmektedir. Gill ve Monsen, grup konsültasyonu boyunca öğretmenlerin sadece çocuğun kendisinden ya da ev ortamından kaynaklanan faktörlere değil, aynı zamanda davranışlarını etkileyen sistemle ilgili faktörlere de odaklandıklarını belirtmiştir. Konsültasyon modelleri arasında yaygın olarak kullanılan bir diğer model de Örgütsel Gelişim Konsültasyon Modeli (Organizational Development Consultation Model) olarak adlandırılır. Bu yaklaşımın temel amacı kendini yenileyen, karşılaşılan değişimleri organizasyonlarına entegre etmeyi başararak etkili bir eğitim programı sunmaya devam edebilen okullar yaratmaktır. Reschly'ye (1976) göre bu modelde temel amaç okul gibi karmaşık bir sosyal sistemin işlerliğini geliştirmektir. Böylece örgüt var olan kaynaklarını öğrencinin gelişimi ve sorunlarının çözümü için kullanabilir hale gelecektir. Sorunun çözümünde demokratik süreçler uygulanırsa, sistemin üyeleri karar verme sürecinde aktif olursa, iletişim açık olursa, örgütün amaçları, rolleri ve öncelikleri konusunda fikir birliğine varılırsa sosyal sistemler daha etkili olarak işlevsellik gösterirler.

Alanyazında konsültasyon sürecinin etkililiğini belirleyen bazı faktörlere değinilmiştir. Montgomery (1978) konsültasyon sürecinde danışmanların kendilerini uzman olarak sunmamalarını, kısa çözümler önermemelerini, değişim sürecindeki stresten kaçınmamalarını, her sorunu çözmeye kalkışmamalarını ve sınıf içine çok dahil olmamalarını önermiştir. Schmidt ve Medl (1983) danışmanların konsültasyonu sunan kişi ile bir çalışma formatı hazırlarken uygulayabilecekleri bazı basamaklar önermişlerdir. Bunlar bilgi toplama, sorunu netleştirme, probleme işaret etmek için farklı alternatifleri keşfetme, sorumluluk verme ve programı değerlendirme olarak sıralanmıştır. Ramirez ve arkadaşları (1998), konsültasyonu sunan kişilerin konsültasyonun etkililiğini belirleyen bazı kalıpyargılara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Kültürel geçmişten kaynaklanan farklılıklar nedeniyle sahip olunan kalıpyargılar konsültasyonu alan kişilerin ve danışmanların konsültasyon sürecini direkt olarak reddetmeleri ile sonuçlanabilmektedir. Danışman hem gizli hem de örtük etnik yanlılıkları dikkate almalıdır. Ramirez ve arkadaşlarına göre, kültürün yanı sıra konsültasyon sürecinde sosyo-ekonomik düzey de önemli olmaktadır. Birçok azınlık grubu düşük sosyo ekonomik geçmişe sahiptir. Konsültasyon alan kişilerin danışmandan daha düşük bir sosyoekonomik çevreden gelmesi danışmanı bir otorite figürü olarak görmelerine ve aralarına bir mesafe koymalarına neden olabilir. İstediklerini danışmana direkt olarak ifade etme konusunda çekimser davranabilirler, bakış açılarındaki farklılığı dile getiremeyebilirler. Ayrıca konsültasyon uygulamalarına dahil olan kişilerin kültürleri de süreçte belirleyici olabilmektedir. Ramirez ve arkadaşlarına göre konsültasyon alan kişilerin kültürel, ekolojik, dilsel ve fenomenolojik deneyimlerinin anlaşılması konsültasyon sürecinde danışmanlara ve konsültasyonu alan kişiye daha çok fayda sağlayabilir. Tindal ve arkadaşları (1990) ise konsültasyonun başarısını etkileyecek faktörleri “konsültasyon sürecinde yer alan kişiler ile ilgili değişkenler”, “danışma sürecini karakterize eden süreç değişkenleri” ve “prosedürel uygulamaya işaret eden değişkenler” olarak

sınırlamışlardır. Tindal ve arkadaşlarına (1990) göre konsültasyondaki kişilerle ilgili olan değişkenler danışmanların, konsültasyonu sunan kişinin ve danışanların geçmiş deneyimlerini ve becerilerini içerir. Süreç değişkenleri de konsültasyonun nasıl işlediği ile ilgili olan konsültasyon sürecinin karakteristik özelliklerini içerir. Kişisel geçmişle yakından ilişkili olsa da bu kişi, sınıfı organize eden birim danışman ve konsültasyonu sunan kişidir. Bu sınıflamada da dört değişken vardır. Bunlar, danışman ve konsültasyonu sunan kişi arasındaki problem çözme ilişkisi, bu etkileşimdeki teorik perspektif, konsültasyon aşamaları anlamında tanımlanmış olan çalışma ilişkisinin geçmişi ve ilişkilerindeki aktivitenin yapısıdır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu meta-sentez çalışmasının amacı, konsültasyonun tanımını, farklı konsültasyon modellerini ve başarılı bir konsültasyon süreci için alanyazında yer alan önerileri açıklamak, 1990-2000 yılları arasında yer alan konsültasyon alanında yapılan 20 çalışmanın meta-sentezini sunmaktır. 1990'lardan itibaren özellikle özel eğitim uzmanları ve öğretmenler arasındaki konsültasyon hizmetleri olmak üzere eğitim alanında konsültasyon hizmetlerinin hız kazanmaya başladığı görülmektedir. 1990'ların başları farklı konsültasyon yaklaşımlarının ve modellerinin desteklendiği, yönetimlerin kaynaştırma eğitiminde konsültasyon sunan özel eğitim uzmanlarının yetiştirilmesini teşvik ettiği dönemler olmuştur (Von Ahlefeld Nisser, 2017). Ayrıca bu dönemlerde ABD ve İngiltere gibi ülkelerde özel eğitim uzmanlarının konsültasyon sunan öğretmen rollerinin giderek yaygınlaştığı anlaşılmaktadır (Sundqvist ve ark., 2014). Bu çalışma kapsamında derlenen makaleler aracılığı ile konsültasyon çalışmalarının hız kazandığı ve önemli ölçüde desteklenmeye başladığı 1990-2000 yılları değerlendirilerek alanda yapılan çalışmalara bütüncül bir bakış açısı sunmak hedeflenmektedir.

Araştırma Modeli

Araştırma “meta-sentez” yöntemi ile yürütülmüştür. Meta-sentez yöntemi ile tek bir konu üzerinde yapılan araştırmalar eleştirel olarak sentezlenir ve yorumlanır. Bu sayede daha kapsayıcı bir bakış açısı kullanılarak ve öncelikli alanlar belirlenerek konu daha derin bir biçimde ele alınır. Bu yöntemde ham verilerden farklı olarak birden fazla araştırma sonucu incelenir ve yorumlanır. Meta-sentez kapsamına alınan çalışmalar içerik olarak özetlenmekten çok çalışmaların sonuçları yorumlayıcı bir şekilde ele alınmaktadır (Finfgeld, 2003). Meta-sentezde çalışma sonuçları bir araya getirilmekte, temel özellikleri keşfedilmekte ve bu süreçlerin sonunda elde edilen bulgular bir bütün haline dönüştürülmektedir (Schreiber ve ark., 1997). Meta-sentez dahil edilen çalışmaların temel kavramları ve ilişki örüntülerini netleştirme ve yeni işlevsel model ve kuramlar oluşturma konusunda işlevsel bir yaklaşımdır (Sherwood, 1999).

Verilerin Toplanması

Verileri toplama aşamasında makalelere konsültasyon çalışmalarının yoğunluklu olarak bulunduğu Google Akademik, Sage Journals ve Taylor & Francis Online veri tabanlarından erişilmiştir. Bu meta-sentez çalışmasına alanyazındaki 1990-2000 yılları arasında okul konsültasyonu alanında yapılmış olan toplamda 20 çalışma dahil edilmiştir. Makalelere ulaşma aşamasında “consultation” ve “konsültasyon” anahtar kelimeleri kullanılmıştır.

Çalışmaların Dahil Edilme ve Dışlanma Kriterleri

Çalışmada yer alan makalelerin seçilmesinde;

1. Çalışmanın 1990-2000 yılları arasında İngilizce ya da Türkçe dillerinde yayımlanmış olması,
2. Çalışmanın deneysel, yarı deneysel, ilişkisel tarama modeli ya da vaka çalışmasına dayalı olması,
3. Çalışmanın yönteminin, katılımcılarının, ölçme araçlarının ve bulgularının açık şekilde ifade edilmiş olması,
4. Çalışmanın tam metninin erişilebilir olması,
5. Çalışmaların kör hakemlik sürecinden geçmiş olması kriterleri esas alınmıştır.

Bununla birlikte kör hakemlik sürecinden geçmemiş olan, tam metnine ulaşamayan, katılımcıları, yöntemi, ölçme araçları, bulguları ve deneysel, yarı deneysel ya da vaka çalışmalarında uygulanan konsültasyon modeli açıkça belirtilmeyen, derleme, meta-analiz ya da meta-sentez yöntemlerine dayalı, tam metni İngilizce ya da Türkçe dilleri dışında yazılmış ve 1990-2000 yılları dışında yayımlanmış çalışmalar mevcut çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

Verilerin Analizi

Bu araştırmaya dahil edilen çalışmaların verilerinin analiz edilmesinde şu aşamalardan yararlanılmıştır:

- 1. Aşama:** Bu aşamada alanyazında eksik olduğu görülen konsültasyon geçmişinin araştırılmasına karar verilmiş ve ilgi alanı belirlenmiştir. Bu amaçla 1990-2000 yılları arasındaki konsültasyon çalışmaları seçilmiştir.
- 2. Aşama:** Bu aşamada konuyla ilgili alanyazın taraması yapılmış ve alanyazında yer alan çalışmaların hangilerinin bu araştırmada kullanılacağı kararlaştırılmıştır. Dahil etme ve hariç tutma süreçlerine uygun olan makaleler belirlenmiştir. Bu makalelerin listesi Tablo 1’de sunulmuştur.
- 3. Aşama:** Bu aşamada veriler okunarak yorumlamalar yapılmıştır. Araştırmaya dahil edilen makalelerde ele alınan temalar ve bu temalarla ilişkili olan kavramlar özetlenmiştir. Ayrıca

verilerin birbirleri ile ilişkilerini belirlemek, verileri birbirlerine dönüştürmek ve sentezlerini yapmak için temalar oluşturulmuştur. Bu temalara Tablo 3'ten ulaşılabilir.

- 4. Aşama:** Bu aşamada verilerin birbirleri ile hangi yönlerden ilişkili oldukları tespit edilmiştir. Anahtar ifadelerin, bakış açılarının ve kavramların kıyaslanması yoluyla çalışmaların ne açıdan birbirleri ile benzer oldukları ele alınmıştır. Bu çalışmada yer alan araştırmaların genel özellikleri (Tablo 1), çalışmalarda kullanılan ölçüm araçları (Tablo 2), elde edilen temalar ve alt temalar (Tablo 3) ve çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular (Tablo 5) açıklanmıştır.
- 5. Aşama:** Son olarak yapılan sentezler açıklanmıştır. Dahil edilen araştırmalar aracılığıyla ulaşılan veriler yorumlanmış, sentezlenmiş ve hedef kitleye hitap edecek bir biçimde düzenlemeleri yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya dahil edilen çalışmaların yazarları ve yayın yılı, araştırmaların kodlamaları, araştırmaların modeli ve örnekleme ile deneysel, yarı deneysel ya da vaka çalışmasına dayalı araştırmalarda uygulanan konsültasyon modelleri ile ilgili betimsel veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Meta-Senteze Dahil Edilen Araştırmaların Betimsel Verileri

Araştırma	Kodu	Araştırmanın Modeli	Araştırmanın Örneklemi	Araştırmanın Konsültasyon Modeli
Colton ve Sheridan (1998)	A1	DeneySEL Model	Ebeveynler, öğrenciler, öğretmenler	Bütünleşik davranışsal konsültasyon
Galloway ve Sheridan (1994)	A2	DeneySEL Model	Ebeveynler, öğretmenler	Bütünleşik davranışsal konsültasyon
Jones ve arkadaşları (1997)	A3	DeneySEL Model	Öğretmenler	Davranışsal konsültasyon
Costenbader ve arkadaşları (1992)	A4	İlişkisel Tarama Modeli	Psikolojik danışmanlar	Konsültasyon programı uygulanmamıştır.
Rhodes ve Kratochwill (1998)	A5	DeneySEL Model	Ebeveynler, öğretmenler	Davranışsal konsültasyon
Rotto ve Kratochwill (1994)	A6	DeneySEL Model	Ebeveynler	Davranışsal konsültasyon
Wilkinson (1997)	A7	DeneySEL Model	Öğretmenler	Davranışsal konsültasyon
Noell ve arkadaşları (2000)	A8	DeneySEL Model	Öğretmenler	Akran konsültasyonu
Heppner ve Johnston (1994)	A9	DeneySEL Model	Öğretmenler	Akran konsültasyonu
Morey ve arkadaşları (1993)	A10	DeneySEL Model	Öğrenciler	Akran konsültasyonu
Richburg ve Cobia (1994)	A11	DeneySEL Model	Öğretmenler	Davranışsal konsültasyon
Watson ve Heindl (1996)	A12	DeneySEL Model	Ebeveynler	Davranışsal konsültasyon
Noll ve arkadaşları (1993)	A13	DeneySEL Model	Öğretmenler, yöneticiler	Davranışsal konsültasyon
Fuchs ve arkadaşları (1992)	A14	DeneySEL Model	Özel eğitim öğretmenleri, özel gereksinimli çocuklar	Müfredat temelli ölçüme dayalı eğitimsel sistem konsültasyonu
Sheridan ve Colton (1994)	A15	Vaka Çalışması, Yan DeneySEL Model	Uyku sorunları olan öğrenci, ebeveynler, öğretmen, psikolog	Bütünleşik davranışsal konsültasyon
Wesson (1991)	A16	DeneySEL Model	Özel gereksinimli öğrenciler, öğretmenler	Müfredat temelli ölçüme dayalı konsültasyon, takip çalışması konsültasyonu
Doll ve Kratochwill (1992)	A17	Vaka Çalışması	Karşı gelme bozukluğu olan öğrenci, psikolog, ebeveynler	Teknoloji eğitimine dayalı davranışsal konsültasyon
Sheridan (1992)	A18	DeneySEL Model	Okul psikologları, lisans mezunu öğrenciler, öğretmenler, ebeveynler, ilkokul öğrencileri	Yeterlik temelli davranışsal konsültasyon
Hughes ve DeForest (1993)	A19	DeneySEL Model	Doktora öğrencileri, öğretmenler	Genişletilmiş davranışsal konsültasyon
Fuchs ve arkadaşları (1990)	A20	DeneySEL Model	Öğretmenler, okul danışmanları, öğrenme güçlüğü olan öğrenciler	Davranışsal konsültasyon

Tablo 1'e göre çalışmaların örneklemi çoğunlukla öğretmenler, öğrenciler, ruh sağlığı uzmanları ve ebeveynlerden oluşmaktadır. Bununla birlikte çalışmaların çoğunlukla deneysel model ile yürütüldüğü ve davranışsal konsültasyon modellerinin uygulandığı anlaşılmaktadır. Araştırmaların bu betimsel verilerinin yanı sıra, araştırmalar kullanılan ölçüm araçları açısından da değerlendirilmiştir. Tablo 2 meta-senteze dahil edilen araştırmalarda kullanılan ölçüm araçlarını göstermektedir.

Tablo 2. Araştırmalarda Kullanılan Ölçüm Araçları

Kod	Ölçüm Araçları
A1, A5, A6, A7, A15, A17	Child Behavior Checklist (Çocuk Davranış Kontrol Listesi)
A1	Teacher Report Form (Öğretmen Raporları) Attention Deficit Disorders Evaluation Scale-Home and School Versions (Dikkat Eksikliği Bozuklukları Değerlendirme Ölçeği-Ev ve Okul Versiyonları)
A2	The Behavior Intervention Rating Scale (Davranışsal Müdahale Derecelendirme Ölçeği)
A2, A7	Children's Intervention Rating Profile (Çocuklara Yönelik Müdahale Derecelendirme Ölçeği)
A3	Problem Identification Interview (Problem Belirleme Görüşmesi) Problem Analysis Interview (Problem Analiz Görüşmesi) Problem Evaluation Interview (Problem Değerlendirme Görüşmesi)
A4	Danışman ve konsültasyonu sunan kişi arasındaki etik ve prosedürel sorunların çözümüne yönelik öz yeterlik algısını değerlendiren bir öz bildirim ölçeği Araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorular
A4, A8	Araştırmacılar tarafından hazırlanan çoktan seçmeli sorular
A5	Homework Problem Checklist (Ev Ödevi Kontrol Listesi) Social Validation Questionnaire (Sosyal Onay Arayışı Anketi) Treatment Evaluation Inventory (Müdahale Değerlendirme Envanteri) Parent Homework Consultation Services Questionnaire (Ebeveyn Ev Ödevi Konsültasyon Hizmetleri Anketi)
A6	Parent Consultation Services Questionnaire (Ebeveyn Konsültasyon Hizmetleri Anketi) Treatment Evaluation Inventory-Short Form (Müdahale Değerlendirme Görüşmesi-Kısa Form) Treatment Evaluation Interview (Müdahale Değerlendirme Görüşmesi) Modified Parent Consultation Services Questionnaire (Uyarlanmış Ebeveyn Konsültasyon Hizmetleri Anketi) Öğrenci görevlerine yönelik kontrol listeleri Ev ortamında davranışsal gözlem
A7	Intervention Rating Profile (Müdahale Değerlendirme Profili)

	<p>Consultant Evaluation Form (Danışman Değerlendirme Formu)</p> <p>Teacher's Report Form of the Child Behavior Checklist (Çocuk Davranış Kontrol Listesi-Öğretmen Formu)</p> <p>Sınıf içi davranışsal gözlem</p> <p>Kısmi zamanlı kayıt süreci</p>
A9	<p>Teacher Evaluation Questionnaire (Öğretmen Değerlendirme Anketi)</p> <p>Araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorular</p>
A10	<p>Peer Conselling Helping Style Questionnaire (Akran Danışmanlığı Yardım Tarzları Anketi)</p> <p>Peer Conseling Consumer Satisfaction Questionnaire (Akran Danışmanlığından Yarar Sağlayan Kişinin Memnuniyeti Anketi)</p>
A11, A12	Gözlem ve görüşme
A13	Derecelendirme ölçekleri, anketler, öğretmen kayıtları, kontrol listeleri, kişilik envanterleri, gözlem ve görüşme
A14	<p>Comprehensive Reading Assessment Battery (Kapsamlı Okuma Değerlendirme Bataryası)</p> <p>Reading-Modified Accuracy of Implementation Rating Scale-Revised (Revize Edilmiş Okuma-Uyarlanmış Müdahale Doğruluğu Değerlendirme Ölçeği)</p> <p>CBM Graph Test (Öğrenci okuma puanlarını gösteren grafik)</p> <p>Student Computer Observation (Bilgisayar Temelli Öğrenci Gözlemi)</p> <p>Teacher Efficacy Scale (Öğretmen Yeterlik Ölçeği)</p> <p>Bilgisayar temelli okumayı değerlendirme sistemi</p> <p>Instructional Plan Sheets</p>
A15	<p>The Problem Identification Interview (Problem Tanımlama Görüşmesi)</p> <p>Problem Analysis Interview (Problem Analiz Görüşmesi)</p> <p>Treatment Evaluation Interview (Müdahale Değerlendirme Görüşmesi)</p> <p>Teacher Report Form (Öğretmen Raporu)</p>
A16	<p>Stanford Diagnostic Reading Test (Stanford Tanılayıcı Okuma Testi)</p> <p>Passage Reading Test (Metin Okuma Testi)</p>
A17	Parent Daily Records (Ebeveynlerin Günlük Kayıtları)
A18	<p>The Behavioral Observation Manual (Davranışsal Gözlem Klavuzu)</p> <p>Behavior Intervention Rating Scale (Davranışsal Müdahale Değerlendirme Ölçeği)</p> <p>Training Satisfaction Questionnaire (Eğitim Memnuniyet Anketi)</p> <p>Consultation Services Questionnaire (Konsültasyon Hizmetleri Anketi)</p> <p>Behavioral Intervention Rating Scale-Revised (Gözden Geçirilmiş Davranışsal Müdahale Değerlendirme Ölçeği)</p>
A19	<p>The Consultant Analysis Record (Danışman Analiz Kaydı)</p> <p>Consultant Evaluation Form (Danışman Değerlendirme Formu)</p>

A20	Stanford Achievement Test (Stanford Başarı Testi) Revised Behavior Problem Checklist (Gözden Geçirilmiş Davranış Problemleri Kontrol Listesi) Akademik başarı ve sosyal davranış ölçümü için aralıklı kayıt süreci ve çıktıların değerlendirilmesi Sınıf gözlem formları Müdahale doğruluğu endeksleri Danışman ve öğretmenlerle mülakat
-----	---

Tablo 2’de sunulan ölçüm araçları değerlendirildiğinde araştırmaların bazılarının standardize ölçüm araçlarını, araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu ve çoktan seçmeli soruları ve anketleri kullandıkları, bazı araştırmaların ise bireysel gözlem ve görüşmeler ile değerlendirme yaptıkları dikkat çekmektedir. Ayrıca aralıklı kayıt süreçleri, öğretmen ve ebeveynlerin gözlemleri ile kayıtlarının da kullanıldığı dikkat çekmektedir. Araştırmalarda konsültasyon müdahalesi sonucunda müdahale etkililiği ölçekleri ile danışman değerlendirme formlarının da kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte bazı araştırmalarda değerlendirme aşamasında bilgisayar destekli ölçümlerin alındığı anlaşılmaktadır. Ölçüm araçlarının yanı sıra araştırmalarda konsültasyon ile ilgili değinilen temel konu başlıkları incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Meta-Senteze Dahil Edilen Araştırmaların Temel Konu Başlıkları

Kod	Temel Konu Başlıkları
A1	Konsültasyon sürecinde işbirliği, bütünlük konsültasyon modeli, konsültasyonun olumlu etkileri, konsültasyon müdahalelerinin ev ortamına genellenmesi ve müdahale bütünlüğünün değerlendirilmesinde direkt ölçümlerin önemi, konsültasyon etkililiği çalışmalarının gerekliliği
A2	Okul temelli konsültasyon araştırmalarında engelleyici faktörler, veri toplama süreci, konsültasyonda hedef davranışın, değerlendirme yöntemlerinin, müdahale programının açıkça belirtilmesinin, takip çalışmalarının ve müdahale bütünlüğünün sağlanmasının önemi, uygulamaların araştırmalarla desteklenmesinin gerekliliği, davranışsal ve bütünlük davranışsal konsültasyon süreçleri
A3	Davranışsal konsültasyon modeli, konsültasyonda geri bildirim alınmasının önemi, konsültasyon bütünlüğünü arttıracak yöntemlerin, konsültasyon süreç değişkenlerinin ve müdahale bütünlüğünde etkili faktörlerin araştırılmasının önemi
A4	Konsültasyonda hizmet öncesi eğitim, konsültasyonda düzenli katılımın ve konsültasyon sunan kişilerin öz yeterliğinin ve eğitimlerinin önemi, konsültasyonda zaman kısıtlılığı ve zamanı verimli kullanma yöntemlerinin araştırılmasının gerekliliği
A5	Konsültasyon etkililiğinde ev ödevleri yapma oranlarının ve ödev doğruluğunun birlikte değerlendirilmesi gerekliliği, konsültasyonda ebeveyn eğitimlerinin rolü, destekleyici ve ev-okul işbirliğine dayalı konsültasyonun etkililiği, konsültasyonda akran desteği, küçük grup, bireysel konsültasyon ve kendine yardıma dayalı konsültasyon müdahaleleri için etkililik çalışmalarının gerekliliği
A6	Vaka ve sistem konsültasyonu, bireysel ve ebeveyn eğitimleri ile beceri eğitimi temelli yaklaşımların uygulama prosedürleri, ebeveyn konsültasyonlarında kendine yardım materyalleri, ebeveynlerin konsültasyon sürecindeki önemi, ekonomik durum ve konsültasyon esnekliğinin konsültasyon etkililiğindeki rolleri, konsültasyonda kazanılan becerilerin ev ortamına genellenememesi ve konsültasyona katılmama gibi sorunlar, konsültasyon

	süresinin, zamanlamanın ve ölçümle ilgili süreçlerin konsültasyon başarısına etkisi
A7	Yönlendirme öncesi müdahale, davranışsal konsültasyon, konsültasyon çalışmalarının yetersizliği, konsültasyonda çoklu veri toplama sürecinin önemi, konsültasyonda direkt gözlemin, davranışsal kontrol listelerinin ve müdahale bütünlüğünün önemi, konsültasyondan memnuniyetin ölçülmesi gerekliliği
A8	Konsültasyona katılan bireylerin rolleri, takip çalışmalarının önemi, konsültasyon geliştirme ve uygulamadaki zorluklar, yazılı plan, tartışma ve günlük görüşme gibi süreçlerle konsültasyonun desteklenmesi gerekliliği, hiyerarşik olmayan ilişkinin önemi, konsültasyonu alan kişinin mesleki deneyiminin takip sürecindeki etkileri, konsültasyonda pekiştirmenin önemi, hedef davranışa ulaşmada minimum şartların ve geri bildirim konsültasyon sunan kişinin özelliklerine göre uyarlanmasında etkili yöntemlerin araştırılması gerekliliği
A9	Akran konsültasyonu, spesifik ve detaylı geri bildirimlerin uygun zamanda sunulması ve işlevselliğinin değerlendirilmesinin önemi, akran konsültasyonundan fayda sağlayan kişilerin konsültasyona yönelik bakış açılarının değerlendirilmesi gerekliliği, akran konsültasyonunda işbirliğinin önemi, programın planlanmasında akran konsültasyonundan fayda sağlayan öğrencilerin bireysel özelliklerinin rolü, programa katılımı teşvik edecek yöntemlerin incelenmesi gerekliliği
A10	Akran konsültasyonunun amacı ve destekleyici yönü, akran konsültasyonunda etkililik çalışmalarının yetersizliği, akran konsültasyonunun olumlu etkileri, akran danışmanların sahip olması gereken problem odaklılık, empati, anlayış gibi nitelikler, problemi tanımlama ve çözümü planlamada akran danışmanlara destek olmanın önemi
A11	Seçici konuşmazlıkta davranışsal müdahalelerin, konsültasyonda işbirliğinin ve konsültasyon sürecini takip etmenin önemi
A12	Davranışsal konsültasyon, konsültasyon etkililik çalışmalarının önemi, pekiştirme süreçlerinin konsültasyondaki rolü, konsültasyon etkililik çalışmalarında kullanılan direkt ya da dolaylı ölçüm yöntemleri, konsültasyon vaka çalışmalarının avantaj ve dezavantajları
A13	Yönlendirme öncesi müdahale, konsültasyonda işbirliğinin önemi, davranışsal konsültasyon
A14	Müfredat temelli ölçüm, eğitim hizmetlerinin kalitesini arttırmada müfredat temelli ölçümün önemi, eğitsel desteğin öğretmenlerin konsültasyon programlarını daha çeşitli bir şekilde uygulamadaki etkisi, okuma doğruluğunu arttırmayı hedefleyen konsültasyonda boşluk doldurma aktivitelerinin avantajları
A15	Bütünleşik davranışsal konsültasyon tanımı, süreci, amaçları ve avantajları, okul konsültasyonu çalışmalarının artışı ve çalışmalarda odaklanılan sorunlar, bütünleşik davranışsal konsültasyonda iş birliği, problemi tanımlama, analiz etme, müdahale ve değerlendirme aşamaları, bütünleşik davranışsal konsültasyon etkililik çalışmaları, vaka çalışmalarının avantaj ve dezavantajları
A16	Müfredat temelli ölçüm ve eğitsel aktiviteleri değerlendirme ile bireysel eğitim planı oluşturmadaki avantajları, hedef davranış belirlemedeki hatalar, müfredat temelli ölçüm konusunda yapılan çalışmaların eksiklikleri, takip çalışması konsültasyonu, müfredat temelli ölçümden elde edilen verinin müdahale uyarlamasındaki önemi, konsültasyon etkililiğinde önemli faktörler
A17	Karşı gelme bozukluğu olan ergenlere işlevsel yaklaşım tarzları, zorlayıcı ilişkilerin olduğu ailelerde müdahale uygulama zorlukları, Zorlama Kuramı (Coercion Theory), ebeveyn yönetim eğitimi, konsültasyonun ebeveyn yönetim eğitimindeki yeri
A18	Öğrencilerin ihtiyaçları ve konsültasyon uygulamaları arasındaki tutarsızlık, eğitim hizmetlerinde konsültasyonun önemi, davranışsal konsültasyonun tanımı, amaçları, süreci, işlevleri ve diğer konsültasyon modellerinden farkı, okul konsültasyon çalışmalarının eksikliğinde rol oynayan faktörler, konsültasyon eğitiminin önemi, yeterlik temelli konsültasyon
A19	Konsültasyon çalışmalarındaki artış, konsültasyon çalışmalarının azlığı, konsültasyonda sözel iletişimin, ilişkisel

	becerilerin, motivasyonun, aktif, açık ve güven veren ilişkinin önemi, konsültasyonda baskınlık ve otoriterlik, genişletilmiş davranışsal konsültasyon ve bu konsültasyonda çerçeveleme, somutluk ve olumluyu vurgulama gibi yeterlikler, geleneksel davranışsal konsültasyon, davranışsal değerlendirme ve müdahalede sistem modelleri
A20	Yanlış tanılamamın olumsuz etkileri, yönlendirme öncesi müdahale ve işlevleri, davranışsal konsültasyon ve aşamaları, davranışsal konsültasyonun içerik analizi, konsültasyonda süreç-sonuç araştırmalarının eksikliği, içerik analizinin yeterli ve verimli konsültasyonun tanımlanmasındaki önemi

Tablo 3'e göre meta-senteze dahil edilen araştırmaların daha sıklıkla "farklı konsültasyon modellerinin bileşenleri, amaçları ve süreçleri", "konsültasyonda işbirliği", "konsültasyon etkililiğini arttıran ve azaltan faktörler", "konsültasyon kazanımlarının genellenmesi", "uygun veri toplama süreçleri", "konsültasyonda süreç-sonuç araştırmalarının eksikliği", "konsültasyon sunan kişilerin mesleki yeterlikleri", "yönlendirme öncesi müdahale", "takip çalışmalarının önemi", "konsültasyon ilişkisinin niteliği", "konsültasyon alan kişilerin bireysel ihtiyaçları" konularına odaklandıkları anlaşılmaktadır. Araştırmalarda ele alınan bu konu başlıklarına ek olarak, mevcut meta-sentez çalışmasına dahil edilen araştırmaların temel bulguları incelenmiş ve Tablo 4'te ulaşılan sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4. Araştırmaların Bulguları

Araştırma Kodu	Bulgular
A1	Öğrencilerin okuma, dil ve matematik ve genel akademik başarı puanlarında gelişim gösterdikleri görülmüştür.
A2	3 öğrenciden ikisi kabul edilebilir düzeyde matematik puanları almış, bu ilerleme konsültasyonla birlikte ödevlerle ilgili ev notları uygulaması kullanıldığında kararlı olarak devam etmiştir. Ev notları verme ödev doğruluğunu arttırmıştır.
A3	Öğretmenlere verilen performans geribildirimi uygulamasından sonra öğretmenlerin pekiştireç kullanma oranları artmıştır.
A4	Katılımcıların %63'ü bir akademik dönemden daha uzun konsültasyon hazırlığı aldıklarını, %74'ü konsültasyon için formal bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Doktora düzeyindeki psikologların aldıkları konsültasyon eğitimi daha fazladır ve kendi aldıkları eğitimleri daha iyi olarak değerlendirmektelerdir. Ortalama konsültasyon eğitimi 8 yıldır. Daha yakın zamanda eğitim almış katılımcılar aldıkları eğitimden daha memnun olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar ortalama olarak konsültasyon sürecinde en çok öğretmenlerle (%42) zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların yarısı konsültasyon uygulamalarını engelleyen en büyük faktörün zaman olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar genel olarak konsültasyon çalışmalarını yürütmeye kendi becerilerini ortalama olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcıların konsültasyonun değerlendirme süreçleri hakkında kendilerine daha düşük puanlar verdikleri görülmüştür. Öz yeterlik konsültasyon süresi ile pozitif yönde ilişkilidir. Okul psikologları zamanlarının ortalama %11 ile %20'sini konsültasyon ile geçirmektelerdir.

A5	Öğrencilerin ödevleri %80 oranında doğruluk değerine ulaşmıştır. Öğrenciler ev ödevleri konusunda herhangi bir endişelerinin olmadığını rapor etmişlerdir. Öğrenci Davranışı Kontrol Listesi'nde ölçülen davranış puanları açısından normal örneklem grubu puanları elde edilmiştir. Ebeveynler yeterlilik konusunda orta düzeyde doyum sağlamış ve konsültasyondan yüksek düzeyde memnun kalmışlardır.
A6	Annelerin uygun pekiştirme/cezalandırma kullanımları ve problem davranışta müdahale uygulama becerileri artmıştır. Bir ebeveyn müdahalenin tüm kısımlarının faydalı olduğunu; bir ebeveyn çocuğun davranışı ile başa çıkmada yeni yöntemler öğrenmenin konsültasyonun en faydalı tarafı olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar konsültasyon programının cezalandırma, görmezden gelme ve video kaydı kullanımı bölümlerini en az faydalı bulmuşlardır. Katılımcılar ebeveyn-çocuk etkileşimleri ile ilgili danışmanların geri bildirimde bulunmalarının, kendileri ile daha çok bireysel zaman geçirmelerinin, ek süre ve program içerikleri hakkında bir çizelge vermelerinin gerekliliğini belirtmişlerdir.
A7	Öğrencilerin yıkıcı ve ihmalkar davranışlarında belirgin bir azalma olmuştur. Dışsallaştırma problemleri için takip çalışmasında 2. öğrencinin gerileme davranışı gösterdiği bulunmuştur. Öğrenciler ve öğretmenler konsültasyonu orta ve yüksek düzeylerde kabul ettiklerini rapor etmişler, konsültasyonu adil ve kabul edilebilir olarak algıladıklarında müdahaleye katılım oranları artmıştır.
A8	Öğrencilerin kavrama sorularına doğru olarak cevap verme oranları artmıştır. Öğretmenlerin müdahale doğruluğundan puanları müdahalenin son aşamasına doğru artmıştır. Takip çalışması sonucunda 3 öğretmen için konsültasyon etkisiz olmuş; 1 öğretmen orta düzeyde gelişim sağlamış ve 1 öğretmenin müdahale uygulaması önemli ölçüde artmıştır. Müdahale bütünlüğü performans geribildirim ile takip çalışmasındaki seviyelerin üstüne çıkmıştır.
A9	Akran konsültasyonunda öğrenci geri bildirim almanın faydalı olduğu görülmüştür. Katılımcılar eğitim amaçlarını ve öğretim stratejilerini değiştireceklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler konsültasyon deneyimini pozitif olarak değerlendirmişlerdir. Öğrenciler ve fakülte üyeleri akran konsültasyonunun anketlerden daha bilgilendirici olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler değer ve saygı gördüklerini, görüşlerinin alındığını ve süreçten memnun olduklarını belirtmişlerdir.
A10	Kendi istekleri ile başlamış olan öğrenciler akran danışmanlığından daha çok memnun kalmışlardır. Danışmanların empati ve problemle özdeşleşme, aile ilişkileri, problem çözme ve okulla ilişkiler gibi alanlarda danışana yardım etmeleri danışanların doyum düzeylerini arttırmıştır. Kadın danışanlar ilişkisel konularda danışmandan yardım almaktan daha çok doyum sağlamışlardır. Danışanlar danışmanların sorunlarını anlamalarını, empati kurmalarını ve profesyonel görünmelerini önemsediklerini belirtmişlerdir.
A11	Seçici konuşmazlık tanılı öğrencinin sözel iletişim davranışları artmış ve bunu sosyal ortamlara genellemiştir. Öğretmenin öğrencinin ev ortamını

	bilmesi, arkadaşlarının desteğini alması ve pekiştireçleri kazanmak için yapılan hedef davranışların düzenlenmesi ile öğrencinin konuşması genellenmiştir.
A12	Öğrencinin psikojenik öksürük sıklığı ilk aşamalarda önemli ölçüde azalmış, müdahale programının uyarlanması ile problem davranış tamamen ortadan kalkmıştır.
A13	Katılımcılar programın profesyonelliği, yardım sağlayan ve yargılayıcı olmayan yönü, öğrencilerin özel ihtiyaçları ve bu öğrencileri genel eğitim sınıflarına dahil etmenin yolları hakkında bilgi verici oluşu gibi özelliklerini işlevsel bulmuşlardır. Katılımcılar daha fazla konsültasyon alma ihtiyacı hissettiklerini, iş yüklerinin problemi belirleme ve takip etmeyi engellediğini belirtmişlerdir. Müdahale sonrasında uzun süreli konsültasyon ihtiyacı olmayan öğrencilerin bu servislere yönlendirilmesi azalmıştır.
A14	CBM-ES (eğitim programlarının planlanmasında uzman sistem konsültasyonu alan müfredat temelli ölçüme dayalı deneysel grup) grubundaki öğretmenlerin çözümlene, akıcılık ve görüntüsel söz varlığına odaklı eğitimsel aktiviteleri daha çok uyguladığı görülmüştür. Her iki deneysel grupta da (CBM-ES ve konsültasyon olmayan müfredat temelli ölçüm deneysel grubunu ifade eden CBM-NES) öğretmenlerin öğrencileri kelimeleri doğru okuma, akıcılık ve labirent görevlerinde doğru hatırlamada kontrol grubu öğrencilerinden daha yüksek puan almıştır. Kelimeleri doğru hatırlama konusunda CBM-ES grubu öğrencileri daha başarılı olmuştur. İki deney grubunda da öğrenciler başarı grafiklerini yorumlama konusunda yüksek düzeyde puan almışlardır. İki deney grubunda da öğretmenler uzmanların önerilerini yüksek düzeyde doğrulukla uygulamışlardır. Okuma yeterliği konusunda her iki deney grubu öğrencileri de kontrol grubundaki öğrencilerden takip çalışması boyunca daha yüksek puanlar almıştır. CBM-ES grubu eğitim müfredatlarına daha fazla akıcılık, anlama, çözümlene ve görme kelime hafızası (sight vocabulary) aktiviteleri; CBM-NES grubu da daha fazla kelime tamamlama aktiviteleri eklemeye başlamıştır.
A15	Öğrenci müdahalenin ilk aşamalarından itibaren gelişmeler göstererek kendi odasında uyumaya başlamıştır. Ayrıca öğrencinin okul içinde canavar ve böcek korkuları ile ilgili hikayeler anlatmayı bıraktığı görülmüştür. Bu gelişmeler 18 aylık takip süresi boyunca korunmuştur. Öğrencinin annesi müdahale programından memnun kalmış ve olası davranışsal sorunlar ile etkili bir şekilde başa çıkabileceğine inandığını belirtmiştir.
A16	Öğrenciler konsültasyon yaklaşımlarına göre dört gruba atanmıştır (Müdahale A'da öğretmenler bireysel olarak eğitim amaçları ile değerlendirme sistemi ve bireysel konsültasyon; müdahale B'de müfredat temelli ölçüm amaçları ile değerlendirme sistemi ve bireysel konsültasyon; müdahale C'de bireysel olarak eğitim amaçları ile değerlendirme sistemi ve grup konsültasyonu; müdahale D'de müfredat temelli ölçüm amaçları ile değerlendirme sistemi ve grup konsültasyonu süreçleri uygulamışlardır). Dört müdahale grubunda da metin okuma testinden anlamlı olarak yüksek puanlar alınmıştır. Müdahale D'nin metin okuma testi puanları diğer üç gruptan daha yüksek bulunmuştur. Müfredat temelli ölçüm amaçları ve ilerleme değerlendirme stratejisi ile grup konsültasyonu grubunun

	öğretmenlerin bireysel olarak eğitim amaçları ve değerlendirme sistemleri geliştirerek grup konsültasyonları aldığı diğer gruplardan daha etkili olduğu anlaşılmıştır.
A17	Ebeveynler aile sorunlarının sıklığının azaldığını belirtmişlerdir. Öğrenci ve ebeveynleri arasındaki iletişim daha işlevsel bir hale gelmiştir. Aile üyeleri işlevsel problem çözme ve iletişim stratejilerini öğrenme konusunda ilerleme göstermişlerdir. Aile içinde konuşulmayan önemli konular tartışılmaya ve çözülmeye başlanmıştır.
A18	Bir öğrencinin sınıfta gürültü yapma davranışı belirgin biçimde azalmıştır. Bir öğrencinin ödev yapma oranında düşük düzeyde artış görülse de çocuğun annesi konsültasyonun ev ve okul arasındaki iletişimi arttırmada etkili olduğunu belirtmiştir. Sınıf içi aktivitelere düşük düzeyde katılım gösteren bir öğrenci soru sorma, cevap verme ve test sonucunu öğretmeni ile paylaşma gibi alanlarda düşük düzeyde ilerleme göstermiş, ancak müdahalenin bazı günlerinde veri toplanamamıştır. Bir öğrencinin öğretmenin sorularına kısa ancak daha sık bir şekilde cevap verdiği görülmüştür. Öğretmeni ise öğrencinin sosyal becerilerinde gelişim olduğunu rapor etmiş, ancak müdahale sonucunda elde edilen veri sınırlı kalmıştır. Bir öğrencinin öğretmenin sözünü kesme davranışında azalmalar görülmüştür. Öğretmenler genel olarak konsültasyondan memnun kaldıklarını belirtmişlerdir.
A19	Konsültasyondaki problemlerle ilgili kişisel destek ve nedensel açıklama sağlayan danışmanlar konsültasyon alan kişiler tarafından daha etkili olarak değerlendirilmiştir. Danışmanların olumlu onay tepkisi (positive validation elicitor) ile Danışman Değerlendirme Formu toplam puanları arasında negatif; çıkarımsal cevaplar (inference emitters) ve bireysel destek ile Danışman Değerlendirme Formu toplam puanları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Konsültasyon alan kişiler öğrencilerine yaklaşım tarzlarını değiştirdiklerini ve konsültasyon alan kişilerin yarısı öğrencilerin problem davranışlarında azalma olduğunu belirtmişlerdir.
A20	Öğrenciler ve öğretmenler farklı düzeylerdeki üç davranışsal konsültasyon grubuna dahil edilmiştir (Birinci grup problem tanımlama ve analizini içeren, müdahale uygulamasında destek almayan, en az kapsayıcı olan grup; ikinci grup problem tanımlama, analiz etme ve danışman gözlem ve geribildirim doğrultusunda müdahale uygulamayı içeren orta düzeyde kapsayıcı grup; üçüncü grup problem tanımlama, analiz etme, müdahale uygulama ve danışman ile iş birliği içinde müdahale etkilerini değerlendirmeyi içeren en kapsayıcı grup olarak belirlenmiştir). İkinci ve üçüncü grupların problem davranışı azaltmada daha etkili olduğu anlaşılmıştır. Öğretmenler konsültasyon aktivitelerini ve değerlendirme prosedürlerini uygulanabilir olarak değerlendirmişlerdir. İkinci gruptaki öğretmenler öğrencilerinin davranış bozukluklarının daha yüksek düzeyde azalmalar gösterdiğini belirtmişlerdir. Olumlu davranış değişimleri yaşadıklarını belirten öğrenciler müdahaleyi adil, eğlenceli ve önemli bulmuşlar, değişim için büyük oranda çaba göstermişlerdir. Bu gelişmeler 3 aylık takip çalışması boyunca korunmuştur.

Tablo 4'te özetlenen araştırma sonuçları konsültasyon hizmetlerinin genel olarak etkili sonuçlar verdiğini, konsültasyon alan ve konsültasyondan yarar sağlayan kişilerin müdahalelerden memnuniyet duyduklarını göstermektedir. Bu araştırmalarda genel olarak öğrencilerin problem davranışlarında azalmalar ve akademik başarılarında gelişmeler sağlandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca ebeveynlerin problem davranışı kontrol etmede bireysel becerilerinin ve öz yeterliklerinin arttığı ifade edilmiştir. Konsültasyon sürecinde hizmet alanların performans geri bildirimlerine ihtiyaç duyduklarını ve bundan fayda sağladıklarını gösteren çalışmalar vardır. Çalışmalardan bazıları konsültasyon müdahalesinin konsültasyon alan ve konsültasyondan fayda sağlayan kişilerin bireysel ihtiyaçlarına göre uyarlanmasının etkililiği arttırdığını göstermiştir. Konsültasyon programının öğretmenlerin öğrenciye yaklaşımlarında gelişmeler sağladığını rapor eden bir çalışma bulunmaktadır. İlişkisel tarama yöntemi ile yapılan çalışma da konsültasyon eğitiminin genel olarak yetersiz olduğunu, konsültasyonda en çok öğretmenlerle zaman geçirildiğini ve en çok zamanla ilgili sorunların yaşandığını göstermiştir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada 1990-2000 yılları arasında alanyazında okul konsültasyonu kapsamında yer alan 20 makalenin meta-sentezi sunulmuştur. Çalışmada yer verilen makalelerin sonuçlarından yola çıkılarak konsültasyon çalışmalarının problem davranışlar, akademik başarı, sosyal beceriler ve öğretmen tutumları gibi birçok alanda fayda sağladığı ve bilgilendirici olduğu görülmektedir. Çalışmalar genel olarak konsültasyon sürecinde kapsayıcı, bireysel ihtiyaçlara göre uyarlanmış, geribildirimlere ve iş birliğine dayanan çalışmaların etkili olduğunu rapor etmişlerdir.

Konsültasyon çalışmalarında farklı modeller ve yaklaşımlardan yararlanılmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre en çok tercih edilen model davranışsal konsültasyon modeli olup konsültasyon sürecinde daha sıklıkla akademik başarı gelişimine odaklanılmaktadır. Akademik başarıyı geliştirme konusunda yapılan uygulamaların konsültasyonla birlikte yürütülmesi gerekliliğine işaret eden bir çalışmada ev ödevlerinin takip edilmesi ve daha etkili olarak uygulanması amacıyla konsültasyon hizmeti verilmiş ve başarılı sonuçlar elde edilmiştir (Galloway ve Sheridan, 1994). Akademik başarının yanı sıra konsültasyon çalışmalarının aile içi ilişkiler, problem çözme becerileri ve iletişim sorunları (Doll ve Kratochwill, 1992) ile kaygı problemlerinde (Sheridan ve Colton, 1994) de gelişmeler sağladığını belirten araştırmalar bulunmaktadır. Bu problem alanlarına ek olarak, konsültasyonun öğretmenlerin eğitimsel aktivitelerinde de bazı gelişmeler sağladığı ifade edilmektedir (Fuchs ve ark., 1992). Bazı araştırmaların sonuçları iş birliğine dayanan konsültasyon yaklaşımlarının müdahalenin etkililiğinin artmasında etkili olduğunu ifade etmektedir (Noell ve ark., 2000; Rhoades ve Kratochwill, 1998; Sheridan, 1992). Ayrıca konsültasyonda iş birliği sürecinde konsültasyon sunan ve konsültasyondan fayda sağlayan kişiler arasındaki iletişim tarzlarının önemli olduğu gösterilmiştir (Hughes ve DeForest, 1993). Konsültasyon sürecine katılan ebeveynlerin müdahale sonrasında kendi öz yeterliliklerini daha yüksek düzeyde değerlendirdikleri anlaşılmaktadır (Sheridan ve Colton, 1994).

Konsültasyon çalışmalarının iş birliği içinde gerçekleştirilmesinin ebeveynlerin sürece aktif katılımı aracılığı ile konsültasyon etkililiğini arttırdığı düşünülebilir. Konsültasyon sürecinde ebeveynlerin uygun pekiştirme/cezalandırma ve müdahale yaklaşımlarını kullanma konusunda gelişme gösterdikleri anlaşılmaktadır (Rotto ve Kratochwill, 1994). Bununla birlikte konsültasyondaki bu kazanımların farklı ortamlara ne düzeyde genellendiğini değerlendirmek konsültasyon etkililiği konusunda daha kapsamlı bir anlayış sunabilir. Araştırmalarda konsültasyon kazanımlarının genellenebilmesi amacıyla ev gözlemleri ve kayıtlarının alındığı görülmektedir (Galloway ve Sheridan, 1994; Rotto ve Kratochwill, 1994). Richburg ve Cobia (1994) hedef davranışı genelleme amacına ulaşmada olduğunda akran desteğinin alınması, ev ortamını göz önünde bulundurarak hedef davranışta düzenlemeler yapılması ile konsültasyon amacına ulaşmışlardır. Ayrıca araştırmalarda konsültasyon alan ve konsültasyondan fayda sağlayan kişilerin geribildirimlerinin önemine değinilmiştir (Fuchs ve ark., 1990; Jones ve ark., 1997; Rhoades ve Kratochwill, 1998; Sheridan, 1992). Performans geribildirimlerinin konsültasyon sürecinde önemli işlevleri bulunmaktadır. Çalışmalarda performans geribildirimini vermenin pekiştireç kullanımlarını (Watson ve Heindl, 1996) ve öğretmenler tarafından uygulanan müdahalenin doğruluğunu arttırmada (Noell ve ark., 2010) etkili olduğu gösterilmiştir. Performans geribildirimleri uygulanan müdahale programlarında yapılması gereken uyarlamalar konusunda da bilgi sağlayıcı olabilir. Watson ve Heindl (1996) uygulanan müdahalenin etkili olması için pekiştireç değiştirme uygulaması yapmış ve hedef davranışa ulaşmışlardır. Bireylerin konsültasyondan memnuniyet düzeylerini inceleyen birçok araştırma bulunmaktadır (Fuchs ve ark., 1990; Heppner ve Johnston, 1994; Rotto ve Kratochwill, 1994; Sheridan, 1992; Wilkinson, 1997). Bireylerin konsültasyon deneyimlerinin anlaşılmasının konsültasyon başarısında etkili faktörlerden biri olduğu düşünülebilir. Uygulanan müdahalenin adil ve kabul edilebilir olarak algılanmasının konsültasyon katılımını arttırdığını rapor eden bir çalışma bulunmaktadır (Wilkinson, 1997). Konsültasyon programlarının yeterli konsültasyon eğitimi almış uzmanlar tarafından uygulanmasının konsültasyon etkililiğinde önemli bir faktör olduğu düşünülebilir. Ancak yapılan bir çalışma eğitim alanında çalışan ruh sağlığı uzmanlarının yeterli konsültasyon eğitimi ve deneyimine sahip olmadıklarını göstermiştir (Costenbader ve ark., 1992).

Bu meta-sentez çalışmasından elde edilen sonuçlardan yola çıkıldığında ileride yapılacak çalışmalar ve konsültasyon alanında çalışan uzmanlara şu öneriler sunulabilir:

1. Alanyazında yer alan çalışmaların büyük çoğunluğunun davranışsal konsültasyon modelini benimsemesi nedeniyle diğer modellerin etkililiğine yönelik çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.
2. Konsültasyon sunan kişilerin iş birliğine önem vermeleri ve konsültasyon hizmetlerini daha geniş kesimlere tanıtmaları daha fazla katılımı sağlayabilir.
3. Müdahalenin kabul edilebilirliği ile ilgili değişkenlerin belirlenmesi konsültasyon hizmetlerinin daha etkili olarak sunulmasını kolaylaştırabilir.

4. Daha uzun süreli ve sık olarak uygulanan konsültasyon süreçleri olumlu etkilerin daha kalıcı olmasını sağlayabilir.
5. Araştırma sonuçları konsültasyon etkililiği konusunda takip çalışmalarının önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda değerlendirme yöntemleri, zaman ve ortamla ilgili sınırlılıklar gibi faktörler bir arada değerlendirilerek yeterli düzeyde takip çalışmalarının yapılması önemlidir. Ayrıca konsültasyon çalışmalarında performans geribildirim sunma konusunda etkili yaklaşımların araştırılması konsültasyon etkililiğini arttırabilir.
6. Konsültasyonu alan ve konsültasyonu veren kişilerin bireysel özelliklerini ve ortamın özelliklerini değerlendirmek bireyselleştirilmiş planların uygulanmasında ve etkili sonuçların alınmasında faydalı olabilir.
7. Gelecekteki çalışmalar konsültasyon uygulamalarında çok önemli bir yere sahip olan pekiştirici seçimi konusuna da odaklanabilir. Uygun pekiştirici seçimi konsültasyon alan kişilerin motivasyon düzeylerini arttırabilir. Bu açıdan doğru pekiştirici seçmek önemlidir ve bu alanda yapılacak çalışmalar müdahale etkililiğini arttırabilir. Ayrıca doğru sırada uygulanan bir yöntemle katılımcıların süreçteki dirençleri azaltılabilir.
8. Konsültasyon uygulayıcılarının kendilerini gözlemleyerek süreci rapor etmeleri önemlidir. Bu da uygulanan ve ileriki zamanlarda uygulanacak çalışmalar için konsültasyon alan ve veren kişiler arasındaki iş birliğini arttırabilir ve konsültasyonun eksik yanlarının görülmesini sağlayabilir.
9. Okul psikolojik danışmanları konsültasyon uygulamaları ile ilgili yıllık planlar hazırlamalı ve bu planların uygulanmasına yönelik olarak diğer öğretmenleri eğitmelilerdir. Okul rehberlik servislerinin hazırladıkları yıllık planların uygulanması psikolojik danışmanların iş yüklerini azaltabilir ve yönlendirme öncesi müdahaleleri arttırabilir. Ayrıca hizmet içi eğitimlerin de bireylerin özel ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmeleri daha etkili bir konsültasyon süreci sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Abidin, R. R. (1975). Negative effects of behavioral consultation: "I know I ought to, but it hurts too much." *Journal of School Psychology, 13*(1), 51–57.
[https://doi.org/10.1016/0022-4405\(75\)90036-9](https://doi.org/10.1016/0022-4405(75)90036-9)
- Bergan, J. R., & Tombari, M. L. (1975). The analysis of verbal interactions occurring during consultation. *Journal of School Psychology, 13*(3), 209-226. [https://doi.org/10.1016/0022-4405\(75\)90004-7](https://doi.org/10.1016/0022-4405(75)90004-7)
- Blocher, D. H. (1965). Issues in counselling: Elusive and illusional. *The Personnel and Guidance Journal, 43*(8), 796–800. <https://doi.org/10.1002/j.2164-4918.1965.tb02827.x>
- Caplan, G. (1963). Types of mental health consultation. *American Journal of Orthopsychiatry, 33*(3), 470–481. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1963.tb00381.x>
- Caplan, G. (1970). *The theory and practice of mental health consultation*. Basic Books.
- Colton, D. L., & Sheridan, S. M. (1998). Conjoint behavioral consultation and social skills training: Enhancing the play behaviors of boys with attention deficit hyperactivity disorder. *Journal of Educational and Psychological Consultation, 9*(1), 3–28.
https://doi.org/10.1207/s1532768xjepc0901_1
- Costenbader, V., Swartz, J., & Petrix, L. (1992). Consultation in the schools: the relationship between preservice training, perception of consultative skills, and actual time spent in consultation. *School Psychology Review, 21*(1), 95–108. <https://doi.org/10.1080/02796015.1992.12085598>
- Doll, B., & Kratochwill, T. (1992). Treatment of parent-adolescent conflict through behavioral technology training: A case study. *Journal of Educational and Psychological Consultation, 3*(4), 281-300. http://dx.doi.org/10.1207/s1532768xjepc0304_1
- Erchul, W. P. (2011). School consultation and response to intervention: A tale of two literatures. *Journal of Educational and Psychological Consultation, 21*(3), 191–208.
<https://doi.org/10.1080/10474412.2011.595198>
- Farouk, S. (2004) Group work in schools: A process consultation approach. *Educational Psychology in Practice: Theory, research and practice in educational psychology, 20*(3), 207-220,
<https://doi.org/10.1080/0266736042000251790>
- Finfgeld, D.L. (2003). Metasynthesis: The state of the art-so far. *Qualitative Health Research, 13*(7), 893-904.
- Fuchs, D., Fuchs, L. S., Bahr, M. W., Fernstrom, P., & Stecker, P. M. (1990). Prereferral intervention: A prescriptive approach. *Exceptional Children, 56*(6), 493–513.
<https://doi.org/10.1177/001440299005600602>
- Fuchs, L. S., Hamlett, C. L., & Ferguson, C. (1992). Effects of expert system consultation within curriculum-based measurement, using a reading maze task. *Exceptional Children, 58*(5), 436–450.
<https://doi.org/10.1177/001440299205800507>
- Galloway, J. A., & Sheridan, S. M. (1994). Implementing scientific practices through case studies: Examples using home-school interventions and consultation. *Journal of School Psychology, 32*(4), 385–413. [https://doi.org/10.1016/0022-4405\(94\)90035-3](https://doi.org/10.1016/0022-4405(94)90035-3)
- Gill, D., & Monsen, J. (1995). The staff sharing scheme: A school-based management system for working with challenging child behaviour. *Educational and Child Psychology, 12*(2), 71–80.
- Goldfried, M. R., & Kent, R. N. (1972). Traditional versus behavioral personality assessment: A comparison of methodological and theoretical assumptions. *Psychological Bulletin, 77*(6), 409–420. <https://doi.org/10.1037/h0032714>
- Gresham, F. M. (2009). Using response to intervention for identification of specific learning disabilities (A. Akin-Little, S. G. Little, M. A. Bray, & T. J. Kehle, Ed.), *School psychology. Behavioral*

- interventions in schools: Evidence-based positive strategies* içinde (s. 205–220). American Psychological Association.
- Heppner, P. P., & Johnston, J. A. (1994). Peer consultation: Faculty and students working together to improve teaching. *Journal of Counseling & Development*, 72(5), 492–499. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1994.tb00979.x>
- Hughes, J. N., & DeForest, P. A. (1993). Consultant directiveness and support as predictors of consultation outcomes. *Journal of School Psychology*, 31(3), 355–373. [https://doi.org/10.1016/0022-4405\(93\)90001-y](https://doi.org/10.1016/0022-4405(93)90001-y)
- Jones, K. M., Wickstrom, K. F., & Friman, P. C. (1997). The effects of observational feedback on treatment integrity in school-based behavioral consultation. *School Psychology Quarterly*, 12(4), 316–326. <https://doi.org/10.1037/h0088965>
- Kratochwill, T. R., & Bergan, J. R. (1990). *Behavioral consultation in applied settings: An individual guide*. Plenum.
- Lambert, N. M. (1974). A school-based consultation model. *Professional Psychology*, 5(3), 267–276. <https://doi.org/10.1037/h0037311>
- Medway, F. J., & Forman, S. G. (1980). Psychologists' and teachers' reactions to mental health and behavioral school consultation. *Journal of School Psychology*, 18, 338–348. [https://doi.org/10.1016/0022-4405\(80\)90005-9](https://doi.org/10.1016/0022-4405(80)90005-9)
- Meyer, G. R., Mitchell, I. K., Clementi, T., & Clement-Robertson, E. (1993). A dropout prevention program for at-risk high school students: Emphasizing consulting to promote positive climates. *Education and Treatment of Children*, 16, 135–146.
- Montgomery, M. D. (1978). The special educator as consultant: Some strategies. *TEACHING Exceptional Children*, 10, 110–112. <https://doi.org/10.1177/004005997801000404>
- Morey, R. E., Miller, C. D., Rosen, L. A., & Fulton, R. (1993). High school peer counseling: The relationship between student satisfaction and peer counselors' style of helping. *The School Counsellor*, 40, 293–300.
- Mowder, B. A., Harvey, V. S., Moy, L., & Pedro, M. (1995). Parent role characteristics: Parent views and their implications for school psychologists. *Psychology in the Schools*, 32(1), 27–37. [https://doi.org/10.1002/1520-6807\(199501\)32:1<27::AID-PITS2310320106>3.0.CO;2-M](https://doi.org/10.1002/1520-6807(199501)32:1<27::AID-PITS2310320106>3.0.CO;2-M)
- Newman, D. S., & Ingraham, C. L. (2016). Consultee-centered consultation: Contemporary perspectives and a framework for the future. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 27(1), 1–12. <https://doi.org/10.1080/10474412.2016.1175307>
- Noell, G. H., Witt, J. C., LaFleur, L. H., Mortenson, B. P., Ranier, D. D., & LeVelle, J. (2000). Increasing intervention implementation in general education following consultation: A comparison of two follow-up strategies. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 33(3), 271–284. <https://doi.org/10.1901/jaba.2000.33-271>
- Noll, M. B., Kamps, D., & Seaborn, C. F. (1993). Prereferral intervention for students with emotional or behavioral risks. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 1(4), 203–214. <https://doi.org/10.1177/106342669300100402>
- Ramirez, S. Z., Lepage, K. M., Kratochwill, T. R., & Duffy, J. L. (1998). Multicultural issues in school-based consultation. *Journal of School Psychology*, 36(4), 479–509. [https://doi.org/10.1016/S0022-4405\(98\)00014-4](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(98)00014-4)
- Reschly, D. J. (1976). School psychology consultation: “Frenzied, faddish, or fundamental?” *Journal of School Psychology*, 14(2), 105–113. [https://doi.org/10.1016/0022-4405\(76\)90045-5](https://doi.org/10.1016/0022-4405(76)90045-5)
- Reschly, D. J., & Bergstrom, M. K. (2009). Response to intervention (T. B. Gutkin & C. R. Reynolds, Ed.), *Handbook of school psychology* içinde (s. 434–460). Wiley.

- Rhoades, M. M., & Kratochwill, T. R. (1998). Parent training and consultation: An analysis of a homework intervention program. *School Psychology Quarterly*, 13(3), 241–264. <https://doi.org/10.1037/h0088984>
- Richburg, M. L., & Cobia, D. C. (1994). Using behavioral techniques to treat elective mutism. *Elementary School Guidance & Counselling*, 28(3), 214–220.
- Rotto, P. C., & Kratochwill, T. R. (1994). Behavioral consultation with parents: Using competency-based training to modify child non-compliance. *School Psychology Review*, 23(4), 669–693. <https://doi.org/10.1080/02796015.1994.12085741>
- Schein, H. E. (1988). *Process consultation: Its role in organization development* (2. baskı). Addison-Wesley.
- Schmidt, J. J., & Medl, W. A. (1983). Six magic steps of consulting. *The School Counselor*, 30(3), 212–216.
- Schmuck, R. A. (1976). Process consultation and organization development. *Professional Psychology*, 7(4), 626–631. <https://doi.org/10.1037/h0078613>
- Schreiber, R., Crooks, D., & Stern, P. N. (1997). Qualitative meta-analysis (J. M. Morse, Ed.), *Completing a qualitative project: Details and dialogue* içinde (s. 311–326). Sage.
- Sheridan, S. M. (1992). Consultant and client outcomes of competency-based behavioral consultation training. *School Psychology Quarterly*, 7(4), 245–270. <https://doi.org/10.1037/h0088262>
- Sheridan, S. M. (1997). Conceptual and empirical bases of conjoint behavioral consultation. *School Psychology Quarterly*, 12(2), 119–133. <https://doi.org/10.1037/h0088954>
- Sheridan, S. M., & Colton, D. L. (1994). Conjoint Behavioral Consultation: A review and case study. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 5(3), 211–228. https://doi.org/10.1207/s1532768xjepc0503_2
- Sherwood, G. (1999). Meta-synthesis: Merging qualitative studies to develop nursing knowledge. *International Journal for Human Caring*, 3, 37–42.
- Sundqvist, C., Von Ahlefeld Nisser, D., & Ström, K. (2014). Consultation in special needs education in Sweden and Finland: A comparative approach. *European Journal of Special Needs Education*, 29(3), 297–312. <https://doi.org/10.1080/08856257.2014.908022>
- Tindal, G., Shinn, M. R., & Rodden-Nord, K. (1990). Contextually based school consultation: Influential variables. *Exceptional Children*, 56(4), 324–336. <https://doi.org/10.1177/001440299005600405>
- Von Ahlefeld Nisser, D. (2017). Can collaborative consultation, based on communicative theory, promote an inclusive school culture? *Issues in Educational Research*, 27(4), 874–891. <http://www.iier.org.au/iier27/von-ahlefeld-nisser.pdf>
- Wagner, P. (2000). Consultation: Developing a comprehensive approach to service delivery. *Educational Psychology in Practice*, 16(1), 9–18. <https://doi.org/10.1080/026673600115229>
- Watson, T. S., & Heindl, B. (1996). Behavioral case consultation with parents and teachers: An example using differential reinforcement to treat psychogenic cough. *Journal of School Psychology*, 34(4), 365–378. [https://doi.org/10.1016/S0022-4405\(96\)00022-](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(96)00022-)
- Wesson, C. (1991). Curriculum-based measurement and two models of follow-up consultation. *Exceptional Children*, 57(3), 246–256. <https://doi.org/10.1177/001440299105700307>
- West, J. F., & Idol, L. (1987). School consultation; An interdisciplinary perspective on theory, models, and research. *Journal of Learning Disabilities*, 20(1), 388–408. <https://doi.org/10.1177/002221948702000702>
- Wilkinson, L. A. (1997). School-based behavioral consultation: Delivering treatment for children's externalizing behavior in the classroom. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 8(3), 255–276. https://doi.org/10.1207/s1532768xjepc0803_1